

נקודת ראות, גיליון 71

כישלון התהליך המדיני: סכנת פירוק הרש"פ

28.10.2007

המפקד הבכיר של ועדת ההתנגדות קרא בשבוע שעבר לממשלת החמאס בעזה לפרק את הרשות הפלסטינית ולהקים תחתה "רשות התנגדות" בגדה וברצועה (סוכנות הידיעות מען, 24/10/07).

התבטאות זו היא ביטוי לזרם התנגדות פלסטיני אשר רואה בפירוק הרש"פ נדבך מרכזי בקידום רעיון 'המדינה האחת'. זרם זה 'מחכה' לכישלון ועידת אנאפוליס כדי להוכיח את חוסר התוחלת בקיומה של הרש"פ.

מה הסוגיה?

- בתהליך אוסלו קיבלו ישראל, הפלסטינים והגורמים המובילים בקהילה הבין-לאומית במשתמע את 'עיקרון שתי המדינות לשני עמים'. הרש"פ הייתה אמורה להיות אבן הפינה למדינה פלסטינית העתידית וליטול מישראל בהדרגה סמכויות וכוחות כלפי תושבי הגדה והרצועה.
- ארגוני 'ההתנגדות' הפלסטיניים, כולל החמאס, התנגדו לתהליך אוסלו ולקיומה של הרש"פ אשר נוצרה במסגרתו. ואולם בהמשך, הארגון שינה את גישתו לרש"פ והחליט להשתתף במוסדותיה – תחילה במועצות המוניציפליות, ואח"כ גם במועצה המחוקקת ובממשלה.
- עם זאת, רוב ארגוני ההתנגדות המשיכו לא להכיר ברש"פ. גם בחמאס קיימים חילוקי דעות לגבי סוגיה זו.
- בשנים האחרונות התרבו בקרב הפלסטינים הקריאות להחזיר את שלטון ישראל בשטחים ולפרק את הרש"פ. בחודשים שקדמו להשתלטות החמאס על עזה, לא פסלו חברי ההנהגה הבכירה של הן הפת"ח והן החמאס אפשרות זו, והמועצה המחוקקת הפלסטינית קיימה דיון בסוגיה (ר' 'פירוק הרשות הפלסטינית – התעצמות המגמה').

למה זה חשוב? למה עכשיו?

- הקריאות לפירוק הרש"פ היו ביטוי לייאוש מהכאוס הפוליטי והביטחוני השורר ברשות, למאבקי כוח פנימיים, אולם גם לעלייה בכוחו של זרם התנגדות אשר מקדם את רעיון פירוק הרש"פ מטעמים אידיאולוגיים.
- לפי ההיגיון של זרם זה (להלן 'היגיון הקריסה'), פירוק הרש"פ יאלץ את ישראל לשאת במלוא הנטל הכלכלי והפוליטי של הכיבוש, ועשוי להביא לקריסתה של ישראל מבפנים, כפי שקרס שלטון דרום אפריקה הלבנה.
- השתלטות החמאס על עזה וחידוש המגעים בין ישראל להנהגת הרש"פ בגדה בלמו את 'מגמת הפירוק מרצון' של הרש"פ לעת עתה.
- **אולם, כישלון אפשרי של התהליך המדיני עלול לעורר מחדש מגמה זו.** זאת משום שאבו-מאזן ופיאד נחשבים בעיני פלסטינים רבים למנהיגים המתונים ביותר שהעמידו הפלסטינים. כישלון שלהם להגיע להסדר עם ישראל, עלול להעמיק את הספקות אודות ישימותו של עיקרון 'שתי המדינות'.
- זרם ההתנגדות של ההיגיון הקריסה 'מחכה' לכישלון התהליך המדיני כדי להוכיח את חוסר התוחלת בקיומה של הרש"פ אשר מאפשרת לישראל 'כיבוש ברישיון'.
- זאת ועוד, כישלון של התהליך המדיני עלול להבשיל לכדי מהפך אסטרטגי בתנועה הלאומית הפלסטינית כולה ביחס ליעדיה: ממאבק למען סיום הכיבוש וכינון מדינה פלסטינית, למאבק לסיכול הניסיונות לסיים את הכיבוש ודרישה לכונן 'מדינה אחת'.

כיווני חשיבה ופעולה

- ישראל צריכה להיערך לאפשרות של קריסת התהליך המדיני. המרכיב המרכזי בהיערכות זו הוא חיזוק ובינוי של מוסדות הרש"פ כך 'שתשרוד' כישלון אפשרי של השיחות. בהקשר זה, על ישראל לשקול העברת סמכויות וכוחות לרש"פ במקביל למו"מ וללא תלות בתוצאותיו.
- סכנת פירוק הרש"פ הופכת את הנוכחות הישראלית בגדה למלכוד. מצד אחד, נוכחות צה"ל שם מונעת את השתלטות החמאס על הגדה ומסכלת טרור. מצד שני, אם תתפרק הרש"פ בגדה בזמן שצה"ל נוכח שם, ישראל מסתכנת בחידוש אחריותה המלאה כלפי הגדה.

אתר מכון ראות www.reut-institute.org